

Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teesit

unifi

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	5
Teesit	6
Teesit 1-3: Kestävä ja vastuullinen tutkimus.....	8
Teesit 4-5: Opetus kestävän kehityksen edistäjänä	10
Teesit 6-8: Yliopistojen omat toiminnot ja hallinto luovat vastuullista ja kestävää maailmaa.....	12
Teesit 9-10: Yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja yhteistyö muutoksen ajureina	16
Teesit 11-12: Vastuullisuuden ja kestävän kehityksen edellytykset muodostuvat yhteistyönä.....	18
Lopuksi: teesit käytäntöön.....	20
Taustaa ja hyödyllisiä lähteitä.....	21

JOHDANTO

IHMISKUNTA ON SUURTEN HAASTEIDEN EDESSÄ – oman toimintansa seurauksena. Elonkirjon väheneminen, eriarvoistuminen ja ilmastonmuutos ovat globaaleja kriisejä, jotka vaativat sekä paikallista että maailmanlaajuisia toimintaa.

Yliopistoilla¹ on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen ja muiden kriisien torjunnassa ja ratkaisussa, tarvittavan asiantuntemuksen luomisessa sekä turvallisen ja vakaan yhteiskunnan vaalimisessa. Ne tuottavat uutta tietoa ja kouluttavat tulevaisuuden osaajia ja tiedostavia kansalaisia. Lisäksi yliopistoilla on vastuu suunnannäyttäjinä ja roolimalleina paitsi yhteiskunnallisen vuorovaihtuksen myös oman vastuullisuustoimintansa kautta.

Edessä olevien globaalien haasteiden mitta-kaava ja kiireellisyys korostavat yhteistyön merkitystä – tarvitaan yhteinen tahto sekä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Unifi, eli Suomen yliopistojen rehtorineuvosto, asetti helmikuussa 2019 kansallisen kestävän kehityksen ja vastuullisuuden työryhmän vahvistamaan yliopistojen vastuullisuustyötä. Ryhmä kokoaa yhteen 14 yliopistoa² sekä Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL) yhdessä määrittelemään yliopistojen yhteiset periaatteet, tavoitteet ja toimintamuodot kestävän kehityksen ja vastuullisuuden edistämiseksi vuosien 2019–2020 aikana. Tavoitteiden asettamista ohjaavat muun muassa YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (Sustainable Development Goals, SDGs), Suomen Sitoumus2050 ja Pariisin ilmastopöytäkirja.

Parhaiden käytänteiden ja kokemusten jakamiseksi työryhmä järjesti syksyllä 2019 kestävän kehityksen ja vastuullisuuden bootcampin Santahaminassa. Bootcampin myötä syntyi yhteinen lupaus asettaa yhdessä kunnianhimoisia tavoitteita, joilla on muutosvoimaa ja globaalia vaikuttavuutta.

¹ Yliopistoilla viitataan teeseissä myös Maanpuolustuskorkeakouluun.

² Unifin kestävän kehityksen ja vastuullisuuden työryhmän jäsenyliopistot ja -korkeakoulut: Åbo Akademi, Vaasan yliopisto, Turun yliopisto, Tampereen yliopisto, Taideyliopisto, Hanken Svenska handelshögskolan, Oulun yliopisto, Maanpuolustuskorkeakoulu, Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT, Lapin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Helsingin yliopisto, Aalto-yliopisto. Lue lisää: unifi.fi/toiminta/verkostot/

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet

Tämä lupaus konkretisoituu tässä esitettäviin yliopistojen yhteisiin kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teeseihin. Teesien muokkaukseen ja kommentointiin on osallistunut yli 400 yliopistoyhteisön jäsentä UNIFIke-ke-seminaarissa syyskuussa 2020.

Teesi tarkoittaa väittelyn tai keskustelun kohteeksi esitettävää väitettä.

Tämän mukaisesti toivomme, että nyt esitettävät 12 teesiä herättävät keskustelua yliopistoyhteisössä yhteisen tahdon rakentamiseksi. Sen lisäksi tarvitaan konkreettisia tekoja.

Juhlapuheiden aika on ohi. Nyt on aika toimia.

Visio: Suomalaiset yliopistot yhdessä – Kokoaan suurempi kestävän kehityksen ja vastuullisuuden toimija

VUONNA 2030 suomalaisten yliopistojen vastuullisuus- ja kestävän kehityksen työ on integroitu kaikkeen toimintaan, tavoite hiilineutraaliudesta on saavutettu ja yliopistot toimivat kestävän kehityksen ja vastuullisuuden suunnannäyttäjinä Suomessa ja maailmalla. Yliopistot ovat edelläkävijöitä ja vaikuttavien ratkaisujen tuottajia yhteistyössä yhteiskunnan ja kumppaniensa kanssa. Kestävä kehitys on läpileikkaavana teemanäkökulmana kaikkien suomalaisten yliopistojen strategioissa. Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden näkökulmat on tuotu vahvasti opetussisältöihin ja tutkimuksen vaikuttavuustavoitteisiin. Niiden edistämiseen on määritetty toimenpiteet ja indikaattorit sekä työhön tarpeeksi resursseja. Globaalin yhteiskunnan päätöksenteko perustuu parhaaseen mahdolliseen avoimeen tieteseen.

TEESIT

UNIFIN KESTÄVÄN KEHITYKSEN JA VASTUULLISUUDEN TEESEJÄ on yhteensä 12 kappaletta, ja ne on jaoteltu viiden eri teeman alle. Yliopistojen perustehtävien (tutkimus, opetus, yhteiskunnallinen vuorovaikutus) lisäksi teesit kattavat (kampus)toiminnot sekä laajemmin toiminnan edellytykset, jotka luovat kehykset muille teeseille.

Teesit 1–11 on kohdistettu toiminnan vauhdittajiksi erityisesti yliopistoille itselleen. Teesi 12 puolestaan haastaa yliopistot kestävämpään ja vastuullisempaan toimintaan kirittämällä niihin vaikuttavia tahoja, kuten rahoittajia, sekä kansallisia arviointimalleja.

Kunkin teesin alle on kerätty esimerkkejä tarpeellisista, konkreettisista toimista. Esimerkkilistat eivät ole tyhjentäviä vaan esittelevät keskeisimpiä toimenpiteitä, joihin yliopistojen on viipymättä ryhdyttävä. Vahvuuksiinsa ja erityispiirteisiinsä nojaten yliopistot oletettavasti toteuttavat toimenpiteitä eri järjestyksessä. Tämä mahdollistaa keskinäisen innostamisen ja erilaiset edelläkävijyyden profiilit. Keskeistä on toimien vaikuttavuus, läpinäkyvyys ja hyvien käytäntöjen avoin jakaminen.

Unifin kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teesit

TEESIT 1-3

KESTÄVÄ JA VASTUULLINEN TUTKIMUS

Tutkimustoimintaa suunnataan suurten kestävyyshaasteiden ratkaisemiseen.

Yliopistot suuntaavat rahoituksen ja muiden kannustinmekanismien avulla tutkimustoimintaansa sekä tutkijarekrytointeja ihmiskunnan suurten haasteiden ratkaisemiseen. Toisaalta kysymys suurista haasteista on itsessään tutkimuksen ja kriittisen tarkastelun kohde – emme tiedä, mitä haasteita kohtaamme tulevaisuudessa. Näin ollen uteliaisuus, tieteen autonomia ja tutkimuksen vapaus ovat keskeisiä arvoja, myös kestävyystutkimuksessa. Kestävä kehitys nähdään poikkileikkaavana ja yliopistojen perustehtävää tukevana, ei syrjäyttävänä, teemana.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot tekevät kestävyys- ja vastuullisuusteemoja edistäviä rekrytointeja (muun muassa kestävyystutkimukseen nivotut professorit).
- Yliopistot tehostavat kestävyystutkimuksen koordinoitua ja nostavat kestävyystutkimusta rohkeammin esille.
- Yliopistot konkretisoivat panostaan kestävyystutkimukseen esimerkiksi YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden kautta.

Tutkimushankkeiden arvioinnissa ja rahoituksessa huomioidaan kestävyys ja vastuullisuus.

Tiedolla ja tieteenteolla on paitsi itseisarvo myös merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Yliopistot tarkastelevat avoimesti ja kriittisesti, minkälaisia vaikutuksia tutkimuksella on kestävä kehitys ja vastuullisuuden näkökulmasta. Kestävä kehityksen huomioiminen on tärkeä tutkijan taito ja toimintamalli.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot vaativat, että tutkimussuunnitelman tekijä liittää suunnitelmaansa arvion hankkeen kestävyys- ja vastuullisuusvaikutuksista. Nämä vaikutukset huomioidaan tutkimushankkeen arvioinnissa.
- Yliopistot tunnustavat kestävyiden, avoimuuden ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tutkijan uraa edistäviksi ansioiksi.
- Yliopistot sitoutuvat Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan julkaisemaan *Tutkijanarvioinnin hyvät käytännöt* -suositukseen sekä kansainväliseen DORA-julistukseen.

Yliopistot tukevat kestävyyshaasteiden ratkaisemisessa tieteidenvälisyyttä, avoimen tieteen periaatteita ja moninaista globaalia näkökulmaa.

Yliopistot kannustavat kestävyyshaasteisiin vastaamisessa tieteidenväliseen yhteistyöhön. Tämä vaatii olemassa olevien tieteenala- ja hallintorakenteiden ja kannustimien kriittistä tarkastelua sekä ymmärrystä eri alojen vahvuuksista niin yliopistojen sisällä kuin eri toimijoiden välillä. Profiilien ja tuen selkeyttäminen ja korostaminen ovat tärkeitä julkisen keskustelun parantamiseksi ja uusien moniailaisten hankkeiden muodostamiseksi.

Avoimen tieteen linjaukset vievät osaltaan eteenpäin kestävästä kehityksestä ja vastuullisuutta. Yliopistot tukevat kestävyyshaasteiden ratkaisemisessa avoimen tieteen periaatteita.

Yliopistoyhteisö tuntee myös globaalivastuunsa ja edistää kestävästä ja oikeudenmukaista maailmaa.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot luovat kannustimia ja rakenteita tieteidenvälisyyteen ja tiedekunta- ja tieteenalarajojen ylittämiseen sekä tutkimuksessa että opetuksessa.
- Yliopistot sitoutuvat avoimen tieteen ja tutkimuksen julistukseen 2020–2025 ja edistävät avoimuutta tieteen perusarvona kaikessa tutkimusyhteisön toiminnassa.
- Avoimuuden periaatteet koskevat yliopistoissa paitsi tutkimuksen tekemistä myös avointa toimintakulttuuria, johon kuuluu muun muassa meritoitumisen ja arvioinnin perusteiden avoimuus.
- Yliopistot sisällyttävät vastuullisuuden, erityisesti globaalivastuun ja globaalin osaamisen, vahvemmin kestävästä kehityksestä koulutukseen, tutkimukseen ja omaan toimintaansa. Yliopistot kehittävät globaaleja kumppanuuksia, näkökulmia ja osaamista tukemalla muun muassa opiskelija- ja tutkijaliikkuvuutta.

TEESIT 4-5

OPETUS KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄJÄNÄ

Kestävän kehityksen opinnot ovat osa kaikkia tutkintoja ja jatkuvan oppimisen tarjontaa.

Kaikki yliopistoista valmistuneet asiantuntijat ymmärtävät vastuunsa kestävyden edistämässä ja kehittämässä. Heille tarjotaan siihen tarvittavia taitoja ja tietoja sekä valmiuksia ja motivaatiota viedä osaamisensa käytäntöön. Yliopistot kehittävät ja tarjoavat jatkuvan oppimisen palveluita kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teemoista.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Kaikkien suomalaisten yliopistojen opiskelijoiden opintoihin sisältyy peruskurssi kestävydestä ja vastuullisuudesta.
- Tutkintojen osaamistavoitteisiin kuuluu globaalin vastuun ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden ymmärtäminen ja toteuttaminen koulutusalan kontekstissa. Kestävän kehityksen sisällöt ovat luonteva ja poikkileikkaava osa jokaisen tutkinto-ohjelman oppimistavoitteita myös koulutusaloittain. Yliopistot tunnistavat kestävän kehityksen ja vastuullisuuden keskeisiä koulutusohjelmakohtaisia sisältöjä ja oppimistavoitteita.
- Yliopistot purkavat esteitä ja kehittävät poikkileikkaavia rakenteita monitieteisten koulutusohjelmien mahdollistamiseksi.
- Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden oppimistavoitteiden toteutumista seurataan osana palaute-, valmistumis- ja uraseurantakyselyjä.
- Osana akateemisten asiantuntijataitojen opetusta huomioidaan kestäväan kehitykseen ja vastuullisuuteen liittyvien keskeisten valmiuksien opettaminen, kuten kriittinen ja eettinen ajattelu, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, muutostoiminnan johtaminen sekä oman asiantuntijuuden tunnistaminen.
- Jatkuvan oppimisen periaatteen mukaisesti yliopistot kehittävät ja tarjoavat kestävyyskoulutusta yhdenvertaisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden tukemiseksi. Yliopistot laativat kansallisen kestävyyskasvatuksen strategian ja toimenpidesuunnitelman.

Yliopistot edistävät korkeakoulutuksen saavutettavuutta ja turvallista tutkimus- ja opetusympäristöä.

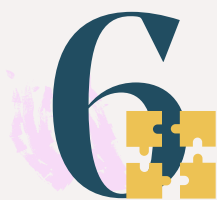
Koulutuksen tehtävänä on avata mahdollisuuksia jokaiselle. Mahdollisuus korkeakoulutukseen ei saa riippua esimerkiksi yksilön sosio-ekonomisesta tai kulttuurisesta taustasta. Yliopistot huolehtivat akateemisen koulutuksen tasa-arvoisesta saavutettavuudesta sekä globaalisti että kansallisesti. Yliopistot varmistavat, että tutkimus ja opetus voivat tapahtua turvallisissa olosuhteissa ilman väkivallan ja vainon uhkaa.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Tutkintoon johtavan koulutuksen tulee olla maksutonta. Yliopistot kunnioittavat YK:n 'Ketään ei jätetä' -periaatetta vaalimalla maksutonta korkeakoulutusta ja korkea-asteen koulutuksen väylien monipuolisuutta.
- Yliopistot tekevät konkreettisia tekoja koulutuksen saavutettavuuden ja esteettömyyden edistämiseksi. Digitaalisen tiedon saavutettavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota erityisryhmien tarpeiden osalta.
- Kulttuurisen kestävyuden vahvistamiseksi yliopistot tarjoavat Suomen kansalliskielillä tapahtuvaa opetusta ja mahdollisuuksia tutkimustoiminnan harjoittamiseen.
- Yliopistot varmistavat, että kansainvälinen henkilökunta ja opiskelijat voivat täysimittaisesti osallistua yliopistoyhteisön kehittämiseen ja toimintaan. Yliopistot tukevat monikielisyttä ja kielitaidon ja kulttuurien ymmärrystä monipuolisilla toimenpiteillä.
- Yliopistot sitoutuvat kansainväliseen toimintaan tutkijanvapauden mahdollistamiseksi ja suojelemiseksi (muun muassa "Scholars at Risk"-verkosto).
- Yliopistot tukevat osaamisen vahvistamista kehittyvissä maissa sekä molempuolista oppimista ja vuorovaikutusta.

TEESIT 6-8

YLIOPISTOJEN OMAT TOIMINNOT JA HALLINTO LUOVAT VASTUULLISTA JA KESTÄVÄÄ MAAILMAA

Yliopistojen johtaminen, hallinto ja kampus-toiminnot ovat linjassa kestävän kehityksen tavoitteiden kanssa.

Kestävä kehitys ja vastuullisuus integroidaan yliopistojen kaikkeen toimintaan. Tarvitaan paitsi strategisia linjauksia myös selkeät toimeenpanosuunnitelmat, vastuutahot, mittarit ja seuranta. Johto, henkilökunta, opiskelijat ja ylioppilaskunnat sitoutetaan yliopistojen kestävyys- ja vastuullisuustyöhön osallistamalla eri toimijat kestävän kehityksen arviointien, suunnitelmien, tavoitteiden ja kriteerien laadintaan.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot raportoivat vuosittain kestävän kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteistaan ja tilanteestaan.
- Yliopistot integroivat kestävyysajattelun kaikkeen toimintaansa: johtamis- ja palkitsemisjärjestelmät, työsuunnitelmat, rekrytointikriteerit, sopimukset sekä henkilökunnan osaamisen kehittäminen pohjautuvat kestävän kehityksen ja vastuullisuuden periaatteille.
- Yliopistot sitoutuvat innostamaan ja rohkaisemaan opiskelijoitaan ja henkilökuntaansa kestävän kehityksen ja vastuullisuuden edistämiseen sekä perehdyttämään heidät niiden periaatteisiin. Tämä työ käynnistetään jo opintoihin orientoitumisen tai työhön perehtymisen aikana. Opetushenkilökunnan osaamisen kehittämiseksi luodaan kansallinen ”työkalupakki” yliopistojen käyttöön.
- Yliopistot toimivat sijoitustoiminnassaan vastuullisesti sekä kansainvälisiä normeja ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Yliopistot ja niiden kumppanit sitoutuvat YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteisiin (UN PRI), jotka huomioivat ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvät näkökulmat. Yliopistot asettavat selkeät ja mitattavissa olevat tavoitteet sijoitustensa hiili-intensiteetille sekä kohtuullista siirtymäaikaa noudattaen painottavat sijoitussalkussa hiilineutraaliussiirtymää toteuttavia yrityksiä. Yliopistot luopuvat kiistanalaisista

omistuksista soveltaen negatiivisia kriteereitä. Uusia sijoituskohteita valittaessa kiistanalaisia kohteita vältetään täysin ja sijoitustoiminnassa painotetaan positiivisia kriteereitä.

- Yliopistot sisällyttävät kestävä kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteet hankintastrategioihin ja kehittävät hankintaosaamistaan myös toistensa kanssa yhteistyössä. Hankintojen vastuullisuusarviointia kehitetään ja hankintojen aiheuttamat ihmisoikeus- ja ympäristöriskit huomioidaan jokaista hankintapäätöstä tehdessä.
- Yliopistojen projektimalleihin sisällytetään kestävä kehitys. Projektipäälliköt koulutetaan huomioimaan kestävyuden ja vastuullisuuden eri osa-alueet.

Yliopistot noudattavat hiilineutraalin kiertotalouden periaatteita omassa toiminnassaan ja tekevät konkreettisia toimia luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi.

Yliopistot tunnistavat ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden ehtymisen sekä näiden ympäristömuutosten yhteisvaikutuksen ihmiskunnan kohtalonkysymyksiksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö edellyttää korkeakoulujen olevan hiilineutraaleja vuoteen 2030 mennessä, ja [hallitusohjelmassa esitetyn tavoitteen](#) mukaisesti Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiileneutraali nopeasti sen jälkeen. Yliopistot vastaavat tähän haasteeseen. Ne ovat avainasemassa muun muassa määrittämässä tieteellisesti luotettaviksi todettuja laskenta- ja kompensatiotapoja sekä päästövähennystavoitteita.

Yliopistot toimivat aktiivisesti luonnon monimuotoisuuden vähenemisen ehkäisemiseksi ja nostavat elonkirjon merkityksen niin organisaatioiden sisäiseen kuin yhteiskunnalliseenkin keskusteluun, päätöksentekoon ja toimintaan.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot ovat hiilineutraaleja vuoteen 2030 mennessä (nettopäästöt) ja kehittävät yhteisiä hiilijalanjäljen laskentaperusteita, jotka mahdollistavat vertailun ja toisilta oppimisen. Moni yliopisto on asettanut tavoitteeksi jo vuoden 2025.
- Yliopistot laativat konkreettisia, absoluuttisia ilmastopäästöjen vähennystavoitteita sekä määritelmät ja tavoitteet kiertotaloudelle ja suositukset ilmastopäästöjen kompensatiolle. Kompensointi on viimeinen käytettävä keino tavoitella hiilineutraaliutta.

- Yliopistot nostavat hiilineutraaliuden rinnalle tavoitteen luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta. Yliopistot kartoittavat toimintansa vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen ja kehittävät mittareita sekä laskenta- ja seurantamalleja, joiden avulla toiminnan tilaa ja kehitystä voidaan seurata. Yliopistot tekevät toimia kampusluonnon, elonkirjon ja elinvoimaisten viherverkostojen turvaamiseksi sekä luontohaittojen minimoimiseksi.
- Hiilineutraalin kiertotalouden tavoite huomioidaan ja tuodaan näkyväksi, kun tehdään uusia hankintoja, investointeja ja sijoituksia sekä suunnitellaan kampuustoimintaa. Yliopistot kannustavat muun muassa jakamiseen ja yhteiskäyttöön. Yliopistot kannustavat myös kohtuulliseen kulutukseen.
- Yliopistot kehittävät innovatiivisia ratkaisuja hiilensidontaan kampuksilla, nostavat hallinnoimiensa infrastruktuurien käyttöastetta, osallistavat henkilökuntaansa, panostavat kestäväan matkustukseen esimerkiksi matkustusohjeitaan päivittämällä ja tiivistävät yhteyksiään muun muassa kampuusravintoloiden ja muiden toimijoiden kanssa kestävämmän tulevaisuuden turvaamiseksi.

Yliopistot toimivat aktiivisesti tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, monimuotoisuuden ja esteettömyyden edistämiseksi on tehtävä jatkuvasti määrätietoista työtä. Yliopistot sitoutuvat tiedostamattomien ennakoasenteiden ja syrjinnän ehkäisemiseen tähtäävään keskusteluun, koulutukseen, käytäntöihin ja toimintaan.

Kestävät toimintamallit vaativat kestäviä olosuhteita. Pätkätyösuhteiden määrätietoinen vähentäminen tuo yliopistoille nykyistä paremmat edellytykset työn ja perustehtävien suorittamiseen.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot tunnistavat ja poistavat käytäntöjä ja rakenteita, jotka tuottavat ja ylläpitävät eriarvoisuutta. Yliopistot kehittävät selkeitä keinoja ja tavoitteita rasismien, syrjinnän, kiusaamisen ja häirinnän kitkemiseksi yliopistoyhteisöstä ja kiinnittävät erityishuomiota kaiken syrjinnän sanoittamiseen ja dokumentointiin.
- Yliopistot edistävät henkilökunnan ja koko yhteisön tietoutta ja osaamista yhdenvertaisuudesta, antirasistisesta työstä ja inklusiosta, jotta jokainen yhteisön jäsen osaa ja uskaltaa puuttua ongelmakohtiin. Jokaista yliopistoyhteisön jäsentä kannustetaan omalla toiminnallaan rakentamaan turvallisempaa tilaa ja inklusiivista yhteisöä kaikille.

- Yliopistot varmistavat osallistumismahdollisuudet ja yhdenvertaisen työ- ja opiskeluarjen kaikille jäsenilleen. Yliopistot huomioivat entistä paremmin erilaiset elämäntilanteet muun muassa mahdollistamalla joustavia opiskelu- ja osallistumistapoja esimerkiksi pitkäaikaissairaille, oppimisvaikeuksia kokeville, perheellisille ja yksinhuoltajataustaisille opiskelijoille.
- Yliopistot osallistuvat yhteiskunnalliseen keskusteluun aktiivisesti. Ne esittävät yhdessä ja erikseen kannanottoja, jotka tukevat tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.
- Yliopistot edistävät tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvää tutkimusta.

TEESIT 9-10

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS JA YHTEISTYÖ MUUTOKSEN AJUREINA

Yliopistot ovat rohkeita, sitoutuneita ja vastuullisia yhteistyökumppaneita, jotka toimivat ja vaikuttavat niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Yliopistot osallistuvat rohkeasti ja avoimesti yhteiskunnalliseen kestäväan kehityksen keskusteluun ja tuovat oman osaamisensa verkostojen ja muiden yhteistyöta-hojen käyttöön. Yliopistot ovat aktiivisia kansallisissa ja kansainvälisissä yhteis-työverkostoissa, joissa tuotetaan ymmärrystä ja ratkaisuja kestäväan ja vastuullisen yhteiskunnan luomiseen ja ylläpitoon.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot vahvistavat tiedeviestintää kestäväan kehityksen ja vastuullisuuden teemoista, ottavat osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaativat systeemisiä muutoksia. Tiedeviestintää kehitetään aktiivisesti, jotta se saavuttaa myös tiede-yhteisön ulkopuoliset tahot.
- Yliopistot rohkaisevat opiskelijoitaan ja henkilökuntaansa osallistumaan oman alansa yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen ja monialaiseen yhteistyöhön.
- Yliopistot vahvistavat tutkimuksessa syntyvien innovaatioiden päätymistä yh-teiskunnan käyttöön esimerkiksi yrittäjyyden tai yritys yhteistyön kautta. Uuden tuotetun tieteellisen tiedon pohjalta luodut innovaatiot ja niiden kaupallistami-nen toteutetaan kestäväan kehityksen periaatteiden mukaisesti.
- Yliopistot vahvistavat päätöksenteon tietopohjaa luomalla uusia ja tukemalla olemassa olevia tiede neuvonannon konsepteja yliopistojen ja päättäjien välillä. Yliopistot vahvistavat alueellista kestävyysyhteistyötään kaupunkien ja kuntien kanssa.
- Yliopistot rakentavat pitkäjänteisiä, vastavuoroisia kumppanuuksia kehittyvien maiden toimijoiden kanssa edistäen muun muassa tutkimus- ja koulutus yhteis-työtä.

- Yliopistot edellyttävät omilta yhteistyötahoiltaan vastuullista ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa toimintaa. Kestävä kehitys ja vastuullisuus otetaan yhdeksi yliopistojen kansainvälisen yhteistyön ja toiminnan arviointiperusteeksi.

Yliopistot jakavat kestävyyden ja vastuullisuuden käytäntöjä avoimesti ja aktiivisesti ja kehittävät niitä yhdessä.

Kestävän kehityksen työ yliopistoissa edellyttää kansallista yhteistyötä. Yliopistot tukevat kestävyyden- ja vastuullisuustyössä toisiaan ja jakavat parhaita toimintamalleja keskenään. Kestävyyden- ja vastuullisuustyötä kehitetään jokaisen yliopiston omien erityispiirteiden mukaan.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot sitoutuvat järjestämään vuosittain yhteisen kestävän kehityksen ja vastuullisuuden seminaarin. Seminaarissa yliopistot jakavat hyviä käytänteitä, sitoutuvat seuraavaksi vuodeksi asetettaviin tavoitteisiin ja valmistelevat yhteisiä lausuntoja ja keskustelunavauksia (muun muassa Kestävän kehityksen teesien päivitys).
- Yliopistot vahvistavat ja resursoivat kansallista kestävyydenverkostojen työtä, jotta onnistumisia, haasteita ja toimintatapoja voidaan jakaa avoimesti.
- Yliopistot luovat yhteisiä kursseja, resurssipankkeja, yhteistyöfoorumeita ja asiantuntijoiden verkostoja, jotka mahdollistavat hyvien käytänteiden, osaamisen ja ideoiden jakamisen sekä tiivistyneen yhteistyön. Yliopistot lisäävät keskinäistä tiedonjakoaan olemassa olevista kestävästä kehityksestä liittyvistä kursseista ja koulutusohjelmista.
- Unifi ja Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene edistävät kestävästä kehityksestä ja vastuullisuudesta yhteistyössä. Suomen keke-foorumi toimii yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tiedonvälityskanavana.

TEESIT 11-12

VASTUULLISUUDEN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDELLYTYKSET MUODOSTUVAT YHTEISTYÖNÄ

Yliopistot integroivat kestävyys- ja vastuullisuustyön strategiaansa ja osoittavat siihen nykyistä enemmän resursseja ja seurannan välineitä.

Kestävyysmuutos yliopistoissa edellyttää suoria taloudellisia panostuksia rakenteisiin, palveluihin ja henkilöstöön. Yliopistot osoittavat työhön lisää resursseja ja muokkaavat olemassa olevia toimintoja ja käytäntöjä kestävyden ja vastuullisuuden näkökulmasta.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistot nimeävät omaan organisaatioonsa vastuuhenkilön, joka huolehtii kestävyys- ja vastuullisuustyön koordinaatiosta, seurannasta ja kehittämisestä sekä kansallisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä.
- Yliopistot osoittavat osaavaa henkilöstöä, resursseja ja strategista rahoitusta kestävyystutkimuksen, -opetuksen ja muun toiminnan kehittämiseen sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöhön.
- Yliopistot pitävät huolta henkilökuntansa kestävyys- ja vastuullisuuskoulutuksesta ja -osaamisesta. Yliopistot kehittävät vertaisoppimisen ja mentoroinnin konsepteja vauhdittamaan kestävyysmuutosta.
- Yliopistot luovat sisäisiä kannusteita kestävä kehityksen ja vastuullisuuden edistämiseksi tutkimuksessa, opetuksessa, hallinnossa ja yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa.
- Yliopistot ottavat opiskelijat ja ylioppilaskunnat aktiivisesti mukaan kestävyys- ja vastuullisuustoimintaan.

Kestävä kehitys ja vastuullisuus näkyvät vahvasti yliopistojen kansallisessa rahoitusmallissa, arvioinnissa ja auditoinnissa.

Suomen valtion tulee edellyttää, että julkiset organisaatiot toteuttavat kestävää kehitystä osana johtamisjärjestelmänsä, ja asettaa seurantamittarit osaksi yliopistojen rahoituksen edellytyksiä.

MITÄ TULEE TEHDÄ KONKREETTISESTI:

- Yliopistojen tulee raportoida vuosittain oman toimintansa vastuullisuudesta ja kestävydestä opetus- ja kulttuuriministeriölle osana muuta strategiaraportointia.
- Suomalaisen yliopistojen kestävä kehitys ja vastuullisuuden vaikuttavuutta tulee arvioida osana Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) arviointia.
- Yliopistoille tulee kehittää tulosperusteinen rahoitus- ja seurantamalli tukemaan tieteidenvälisyyttä sekä kestävä kehitys ja vastuullisuuden edistämistä tutkimuksen, opetuksen, yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen ja omien toimintojen kautta.

LOPUKSI: TEESIT KÄYTÄNTÖÖN

Edellä esitettyjen teesien tuominen osaksi yhteiskunnallista keskustelua ja vieminen käytäntöön edellyttävät koko akateemisen yhteisön yhteistyötä. Yliopistoilla on juuri nyt otollinen hetki määrittää strategiset kestävyystavoitteensa korkealle ja pitää huolta, että strategioiden toteutukseen on riittävät resurssit ja osaaminen.

Yliopistoilla on paitsi valtava mahdollisuus myös velvollisuus johtaa muutosta yhteiskunnassamme.

Kestävyystavoitteiden läpileikkaavuus ja moninaisuus tarjoavat jokaiselle yliopistoyhteisön jäsenelle lukuisia mahdollisuuksia aktiiviseen vaikuttamiseen, keskusteluun ja toimintaan. Moniääninen ja osallistava keskustelu on ensimmäinen askel näiden teesien viemiseksi käytäntöön.

Odotamme, että teesit otetaan laajalti keskustelun pohjaksi yliopistojen rehtoraateissa, hallituksissa ja johtoryhmissä, tiedekunta-, tutkimus- ja koulutusneuvostoissa sekä työsuojelutoimikunnissa, ylioppilaskunnissa, kiinteistöyhtiöissä ja muiden keskeisten kumppanien kanssa.

Juuri sinä voit aloittaa keskustelun omassa yhteisössäsi. Voit aloittaa kertomalla lempiteesisi, kehitysehdotuksesi tai jakamalla hyvän esimerkin teesien edistämisestä käyttämällä aihetunnistetta #UnifiKekeTeesit sosiaalisessa mediassa.

Yhdessä olemme kokoamme suurempi kestävä kehityksen toimija ja vaikuttaja.

TAUSTAA JA HYÖDYLLISIÄ LÄHTEITÄ

YK ja SDG:t: un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/

Pariisin ilmastopöytäkirja: [Paris Agreement](#)

Ilmastonmuutos, IPCC-raportti: ilmatieteenlaitos.fi/ipcc-ilmastopaneeli

Suomen ilmastopaneeli: ilmastopaneeli.fi

Biodiversiteetti: IPBES ipbes.net

Luontopaneeli eli kansallinen IPBES-paneeli: luontopaneeli.fi

Kestävyyspaneeli: kestavyyspaneeli.fi

Suomi ja kestävä kehitys: kestavakehitys.fi ja sitoumus2050.fi

Hallituksen tiekartta hiilineutraaliin Suomeen 2035: valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-laati-tiekartan-hiilineutraaliin-suomeen-edellakavijyys-ilmastotoimissa-luo-mahdollisuuksia-koko-suomeen

OKM ja kestävä kehitys: minedu.fi/kestava-kehitys

Kansainvälinen korkeakoulusektorin SDG-sitoumus: sdgaccord.org, ilmastositoumus: sdgaccord.org/climateletter

Pohjoismainen yliopistojen kestävä kehitysverkosto NSCN: nordicsustainablecampusnetwork.wordpress.com

Ruotsalaisten yliopistojen ilmastositoumus: kth.se/en/om/miljo-hallbar-utveckling/klimatramverket-1.903489

Ammattiryhmien Ilmastorintama -järjestelmien ratkaisujen edistämiseksi: ilmastorintama.fi

Suomen korkeakoulujen kestävä kehitysfoorumi: bup.fi/forum-for-sdgs-in-finland/

Climate University -hanke ja digitaaliset kurssimateriaalit: blogs.helsinki.fi/climateuniversity/

Tiedekasvatuksen toimintamalleja ja materiaalia lasten ja nuorten oppimisen sekä opettajien jatkuvan oppimisen tueksi: schooleducationgateway.eu/en/pub/viewpoints/experts/create-sustainability-together.htm

Avoimen tieteen linjauksia ja aineistoja: avointiede.fi/fi/linjaukset-ja-aineistot

unifi